

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – В А Р Н А
ФАКУЛТЕТ „ФИНАНСОВО - СЧЕТОВОДЕН“
КАТЕДРА „ОБЩА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ“

Приета от ФС (протокол №11/25.04.2024)

Приета от КС (протокол №11/09.04.2024)

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(Доц. д-р Даниела Георгиева)

У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „ПОВЕДЕНЧЕСКА ИКОНОМИКА”

ЗА СПЕЦ: Всички специалности; ОКС „бакалавър“ – редовно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 2; СЕМЕСТЪР: 3

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 120 ч.; в т.ч. аудиторна 60 ч.

КРЕДИТИ: 4

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
т.ч.		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	60	-

Изготвили програмата:

1. ....
(Доц. д-р Калоян Колев)

2. ....
(Гл. ас. д-р Александър Тодоров)

Ръководител катедра: .....
„Обща икономическа теория“ (Доц. д-р Калоян Колев)

I. АНОТАЦИЯ

Целта на курса е да запознае студентите с принципите, методите и приложенията на поведенческата икономика. Акцентът на курса е върху разбирането на принципите на поведенческия подход при решаване на икономически проблеми и върху разработването на аналитични инструменти и тяхното приложение в различни икономически ситуации.

Основните теми в курса включват: стойност и щастие, взимане на решения в условия на риск и несигурност, ментално сметководство, избор във времето, стратегически взаимодействия, „побутвания“ и поведенчески интервенции. Във всяка тема студентите ще бъдат запознати с: доказателствата, които показват, че в стандартния икономически модел липсват важни елементи или отклонения в поведението; моделите, които са разработени с цел предвиждане на това поведение; приложения на тези модели за в областта на финансите, инвестициите, продажби и т.н.

Курсът се основава на нови теории и експерименти чрез изследване на действителното икономическо поведение на хората и предполага активно участие на студентите и работа в екип. Аналитичните умения на студентите ще се развиват чрез експерименти в клас и в реални полеви условия с цел изследване реалните решения на хората, които противоречат на строго рационалните модели. Неразделна част от курса ще бъде и самостоятелно или екипно изследователско предложение (експеримент), което студентите трябва да завършат и представят до края на курса.

Цели и задачи на курса:

- да изгради у студентите съвременно разбиране за икономическото поведение на хората
- да се разшири способността на студентите да намират алтернативни решения на житейските проблеми чрез изследване на съвременни проблеми през призмата на икономическия начин на мислене

- да развие разбиране за това, как съвременните икономисти изследват социални процеси

Очаквани резултати от обучението: След успешно завършване на курса, студентите трябва:

- да разбират сложността и принципите в икономическото поведение на хората;
- да познават основни поведенчески подходи за анализ на пазара, процесите на договаряне, социални проблеми и др.;
- да демонстрират възможността да прилагат психологически реализъм по отношение на икономическото поведение на хората.

Този курс формира и развива следните **ключови компетентности** (съгласно препоръката на Съвета на Европейския съюз от 22 май 2018 г.)

- **Езикова грамотност** - способност за общуване и успешно разбиране с останалите хора по подходящ и съзидателен начин.

- **Личностна компетентност** - способността да разсъждава за собствената си същност и поведение, да управлява ефективно времето и информацията, да работи в конструктивен диалог с други;

- **Културна осведоменост и изява** - разбиране, развиване и изразяване на собствените идеи и чувство за собственото място или роля в обществото

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
ТЕМА 1. КАКВО Е ПОВЕДЕНЧЕСКА ИКОНОМИКА И ЗАЩО ИМАМЕ НУЖДА ОТ НЕЯ?		2	2	
1.1.	“Номо есоnomicus” и обикновения човек.			
1.2.	Методи, цели, обхват и структура на поведенческата икономика.			
1.3.	Произход, история и противоречия в поведенческата икономика. Връзки с други дисциплини.			
ТЕМА 2. ЦЕННОСТИ, ОТНОШЕНИЕ, ПРЕДПОЧИТАНИЯ И ИЗБОР		3	3	
2.1.	Нагласи, ценности, предпочитания и избор.			
2.2.	Поведенчески подход към полезността.			
2.3.	Девиации в полезността (монотонност, ефект на притежанието, пренебрегване на продължителността, адаптация).			
2.4.	Пренасищане на избора.			
ТЕМА 3. ИЗБОР В УСЛОВИЯТА НА РИСК.		4	4	
3.1.	Синтез на теорията на вероятностите с теорията на полезността (ортодоксален подход).			
3.2.	Склонност към риск: “очаквана стойност” и “очаквана полезност”.			
3.3.	Рамкиране и отклонения в рационалния избор.			
3.4.	Референтна зависимост и избягване на риска (загубата).			
3.5.	Проспектна теория.			
ТЕМА 4. ИЗБОР В УСЛОВИЯТА НА НЕОПРЕДЕЛЕНОСТ: ВЯРВАНИЯ, ЕВРИСТИКА И УБЕЖДЕНИЯ		4	4	
4.1.	Биологична еволюция и дуална система на мислене.			
4.2.	Афектна евристика и емоции.			
4.3.	Наличностна евристика и ирационални страхове.			
4.4.	Репрезентативна евристика: предразсъдъци, стереотипи и заблуди.			
4.5.	Закотвяне и приспособяване.			
ТЕМА 5. МЕНТАЛНО СМЕТКОВОДСТВО.		4	4	
5.1.	Същност и компоненти на менталното сметководство.			
5.2.	Рамкиране и редактиране.			
5.3.	Последици: инвестиционни заблуди, ограничения в потреблението, изкушения и подаръци.			
ТЕМА 6. ПРЕДПОЧИТАНИЯ ВЪВ ВРЕМЕТО.		4	4	
6.1.	Времево дисконтиране и изборът кога да действаме.			
6.2.	Полезност на последователностите.			

6.3.	Хиперболично дисконтиране и неустойчивост във времето.			
6.4.	Свръх задлъжнялост, зависимости, нездравословни навици и отлагане.			
ТЕМА 7. СТРАТЕГИЧЕСКИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ (ПОВЕДЕНЧЕСКА ТЕОРИЯ НА ИГРИТЕ).		4	4	
7.1.	Основи на поведенческите игри.			
7.2.	Равновесие в прости и сложни (смесени) стратегии.			
7.3.	Учене от опита.			
7.4.	Диктатура, коопериране и справедливост.			
ТЕМА 8. СОЦИАЛНО МИСЛЕНЕ.		3	3	
8.1.	Социални предпочитания.			
8.2.	Влияние на социалните мрежи върху взимането на индивидуални решения.			
8.3.	Роля на социалните норми върху взимането на индивидуални решения.			
8.4.	Избягване на неравенството, честност и благотворителност.			
ТЕМА 9. ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПАТЕРНАЛИЗЪМ - ПОЛИТИКА НА „ПОБУТВАНИЯТА“.		2	2	
9.1.	Поведенчески икономикс и институционален дизайн.			
9.2.	Принципи на добрата архитектура на избора.			
9.3.	„Побутвания“ и поведенчески промени.			
ОБЩО:		30	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА ¹	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Анализ на казуси и данни от експерименти	2	10
1.2.	Контролен тест	1	10
1.3.	Провеждане, анализ и представяне на резултатите от реален поведенчески експеримент	1	20
Общо за семестриалното оценяване:		4	40
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит	1	20
Общо за сесийното оценяване:		1	20
Общо за всички форми на контрол:		5	60

¹ При дисциплини, които завършват с текуща оценка се попълва само т. 1 Семестриално оценяване, съгласно чл.21, ал. 2 от Правилника за оценяване на знанията, уменията и компетентностите на студентите в Икономически университет – Варна.

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Атанасов, А., Поведенски икономикс, Издателски комплекс - УНСС, 2013
2. Канев, Д., Архитектура на избора (Съветите на поведенческата икономика), ИК "Стено", 2016
3. Добрева, Д., Поведенческа икономика, Издателство на ВУЗФ "Св. Григорий Богослов", София, 2018
4. Канеман, Д., Мисленето, Издателство „Изток-Запад“, 2012
5. Ариели, Д., Предвидимо ирационални: Кои са силите, формиращи нашите решения, НСМ-Медиа, 2012
6. Талер, Р., Сънстейн, К., Побутване: По-добрите решения за здраве, благосъстояние и щастие, Издателство „Изток-Запад“, 2014

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Cartwright, E., Behavioral Economics (Routledge Advanced Texts in Economics and Finance) 4th Edition, 2024
2. Corr, P., Plagnol, A., Behavioral Economics - The Basics, 2nd ed., Taylor and Francis, Routledge, 2023
3. Angner, Erik, A Course in Behavioral Economics (2 ed.), Macmillan Education, UK, 2016
4. Wilkinson, N., Klaes, M., An Introduction to Behavioral Economics (2 ed.), Macmillan Education, New York, 2012
5. Канев, Д., Терзиев, В., „Поведенческата икономика: развитие, състояние и перспективи“, Годишник на СА Д. А. Ценов, 1/2017, с. 7-32
6. Колев, К. Поведенчески подход към икономическото развитие - възможности и ограничения. Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век - тенденции и предизвикателства : Международна научно-практическа конференция, 8 - 9 ноември 2021 : Посветена на 85 г. от създаването на СА "Д. А. Ценов" : Сборник с доклади : Т. 1, Свищов : Акад. изд. Ценов, 1, 2021, 181-189.
7. Колев, К., "Глобалната икономическа криза и поведенческият икономикс", в "Критиката на неокласическия икономикс в светлината на глобалната финансово-икономическа криза от 2008-2009 г.", Издателство „Наука и икономика“, Икономически университет – Варна, 2016